

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060304

DOM
2021-01-28
Stockholm

Mål nr
M 10571-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-09-09 i mål M 1843-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. A

2. B

Samma adress

Motparter

1. Länsstyrelsen i Södermanlands län
Avdelningen för natur och miljö
611 86 Nyköping

2. Stadsbyggnadsnämnden i Eskilstuna kommun
631 86 Eskilstuna

SAKEN

Strandskyddsdispens för enbostadshus m.m. på fastigheten FA1 i Eskilstuna kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom och avvisar ansökan om strandskyddsdispens.

Dok.Id 1669542

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A och **B** har yrkat, som det får uppfattas, att Mark- och miljööverdomstolen ska förklara att deras fastighet inte omfattas av strandskydd.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har överlämnat frågan till Mark- och miljööverdomstolens bedömning.

Stadsbyggnadsnämnden i Eskilstuna kommun har medgett klagandenas yrkande om ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A och **B** har anfört i huvudsak följande. Domen är baserad på en felaktig tolkning av strandskyddet. Av ett yttrande den 2 juli 2020 benämnt tillsynsvägledning framgår att länsstyrelsen bedömt att deras fastighet inte omfattas av strandskydd. Mot den bakgrunden krävs inte någon dispens.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har anfört att det tillsynsvägledningsbeslut som klagandena hänvisar till fattades efter det att länsstyrelsen upphävt nämndens beslut om strandskyddsdispens.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

A och **B** har ansökt om strandskyddsdispens för nytt bostadshus, gästhus och pool på fastigheten FA1. För fastigheten gäller en byggnadsplan för Mälärbaden Väster från 1985. Länsstyrelsen har i sitt antagandebeslut förordnat att strandskyddet inte längre ska gälla inom de områden som betecknats byggnadsmark.

Hela fastigheten är belägen inom område som är planlagt som byggnadsmark. Följaktligen är strandskyddet upphävt för fastigheten, varför någon dispens inte krävs för åtgärderna. Mark- och miljödomstolens dom ska därför upphävas och ansökan om

strandskyddsdispens avvisas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, tekniska rådet Ewa André Holst samt hovrättsråden Rikard Backelin och Ralf Järtelius, referent.

Föredragande har varit Vilma Herlin Hjorth.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-09-09
meddelad i
Nacka

Mål nr M 1843-20

PARTER

Klagande

1. A

2. B

Adress samma som 1

Motpart

1. Länsstyrelsen i Södermanlands län
Avdelningen för natur och miljö
611 86 Nyköping

2. Stadsbyggnadsnämnden i Eskilstuna kommun
631 86 Eskilstuna

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut den 25 februari 2020 i ärende nr 526-133-2020, se bilaga 1

SAKEN

Strandskyddsdispens för enbostadshus m.m. på fastigheten FA1 i Eskilstuna kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i den del som avser strandskyddsdispens för nybyggnad av enbostadshus och pool.
 2. Mark- och miljödomstolen upphäver länsstyrelsens beslut i den del som avser strandskyddsdispens för komplementbyggnad och återförvisar målet i den delen till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.
-

YRKANDEN M.M.

A och **B** har överklagat Länsstyrelsen i Södermanlands läns (länsstyrelsens) beslut och yrkat att Stadsbyggnadsnämnden i Eskilstuna kommuns (nämndens) beslut ska fastställas. Till stöd för sin talan har **A** och **B** anfört i huvudsak följande.

Den nya komplementbyggnaden och det nya bostadshuset är visserligen något större men ersätter befintliga byggnader på samma platser. Både befintligt bostadshus och komplementbyggnad är oerhört bristfälliga och det är inte ekonomiskt rimligt att rusta dem. Byggnaderna är inte heller möjliga att bygga om på ett sådant sätt att Boverkets och nämndens krav kan uppfyllas.

Orsaken till att de föreslår att bostadshuset placeras med ett visst intrång på det korsprickade området är att de vill behålla en stödmur och en fin gammal ek. Den slutliga placeringen och utformningen av byggnaderna bör kunna ske i en bygglovsprövning. De är inte främmande för att diskutera och justera läget något i samråd med nämnden om de får dispens. Till saken hör även att det befintliga bostadshuset som de avser riva redan idag gör intrång på det korsprickade området.

Det är riktigt att tennisbanan som de avser att ta bort har funnits väldigt länge, de vet inte hur länge. Det fanns dock där när förra ägaren fick dispens för en brygga år 2006. Poolen som de önskar bygga är mycket mindre än tennisbanan.

Både i väster och öster om fastigheten finns det stora bostadshus som ligger närmare strandlinjen än det de önskar få bygga. På grannfastigheten i öster finns det dessutom en stor pool nära sjön.

Bostadshuset är tänkt att byggas inom befintlig hemfridszon. Tomten är redan ianspråktagen och tillgängligheten för allmänheten påverkas inte utan blir lika som tidigare.

DOMSKÄL

Tillämplig lagstiftning framgår av länsstyrelsens beslut.

Ska strandskyddsdispens ges för bostadshus och pool?

Mark- och miljödomstolen prövar först om länsstyrelsen har haft fog för beslutet att upphäva nämndens beslut att ge strandskyddsdispens för nybyggnad av enbostadshus och pool. Domstolen bedömer inledningsvis, med hänsyn till det tillgängliga underlaget i form av bland annat fotografier från olika delar av fastigheten, att syn på stället inte behövs för att avgöra målet.

Fastigheten omfattas av detaljplan MälARBADEN VÄSTER som fastställdes 1985. Enligt planen är strandskyddet upphävt för område som betecknas byggnadsmark. För fastighetens del sammanfaller strandskyddat område med ett område som enligt detaljplanen utgörs av korsprickad mark. Den korsprickade marken får enligt detaljplanen inte bebyggas, men tillbyggnad av huvudbyggnad får göras samt uthus och dylika gårdsbyggnader uppföras om detta för varje särskilt fall prövas vara förenligt med ett prydligt och ändamålsenligt bebyggande.

De sökta åtgärderna ska till betydande del utföras inom område som omfattas av bestämmelserna om strandskydd. Utgångspunkten är att det är förbjudet att uppföra nya byggnader inom sådant område. Det är också förbjudet att uppföra anläggningar som avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt.

Dispens från strandskyddsbestämmelserna kan i vissa fall ges om det finns särskilda skäl. Ett särskilt skäl för dispens är, som länsstyrelsen har redogjort för, att det är fråga om att ersätta en byggnad eller anläggning. Med hänsyn till storlek, placering och utformning av den sökta huvudbyggnaden kan denna inte anses utgöra en ersättningsbyggnad. Poolen är inte heller en ersättningsanläggning.

Särskilda skäl för dispens kan vidare vara att det aktuella området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Exempel på tillämpning av denna dispensgrund kan vara bebyggelse eller anläggning inom en etablerad hemfridszon eller tidigare beslutad tomtplats. Mark- och miljödomstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning att tennisbanan inte ska beaktas vid bedömningen av vad som ska anses ha tagits i anspråk. Det har inte framkommit att tennisbanan uppförts i tiden före det generella strandskyddets införande och inte heller att det finns strandskyddsdispens för tennisbanan. Vidare ligger befintlig komplementbyggnad, bastun, på ett sådant avstånd från huvudbyggnaden att den inte kan anses omfattas av huvudbyggnadens hemfridszon. I målet har inte lagts fram någon utredning som visar att hela markområdet från den befintliga huvudbyggnaden ner till strandlinjen har använts sedan 1975 på ett sätt som innebär att allemansrätten är utsläckt. Den sökta nya huvudbyggnadens placering, storlek och utformning samt tillkommande pool och poolområde skulle, som länsstyrelsen anført, utöka den privatiserande effekten mot vattnet på ett inte obetydligt sätt. Åtgärderna skulle därmed även verka avhållande på allmänhetens möjlighet att röra sig i vattenområdet. Det finns därför inte särskilda skäl att ge strandskyddsdispens med hänvisning till att området redan har tagits i anspråk. Särskilda skäl för dispens enligt vad som i övrigt anges i 7 kap. 18 c § miljöbalken har inte heller framkommit.

A och B har ansett att den valda placeringen av en ny huvudbyggnad och pool är nödvändig på grund av en befintlig stödmur och en gammal ek. Mark- och miljödomstolen bedömer dock att en ny huvudbyggnad och pool kan placeras på ett annat sätt på tomten även med hänsyn till stödmuren och eken. Det som anförts i denna del utgör inte särskilda skäl för dispens.

Vid dispensprövningen ska också göras en intresseavvägning där hänsyn ska tas till att en inskränkning i enskilds rätt att använda mark inte får gå längre än vad som krävs för att syftet med strandskyddet ska tillgodoses. Vid en sådan avvägning får även andra omständigheter än vad som utgör särskilda skäl för dispens enligt 7 kap. 18 c § miljöbalken beaktas. Mark- och miljödomstolen anser, med beaktande av att

andra placeringar av en ny huvudbyggnad och pool är möjliga, att det inte är oproportionerligt att avslå ansökan om dispens.

Av betydelse i dispensfrågan är även, som länsstyrelsen framhållit, att en dispens inte får ges i strid med en detaljplan enligt 2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken. De ansökta åtgärderna strider mot detaljplanen eftersom betydande delar av byggnaden och poolen ligger på korsprickad mark som endast medger uthus eller tillbyggnad. Domstolen bedömer att byggnaden skulle vara placerad cirka 8 meter in på korsprickad mark, vilket inte utgör en liten avvikelse. Poolen utgör inte heller en liten avvikelse.

Sammanfattningsvis anser mark- och miljödomstolen att länsstyrelsen har haft fog för sitt beslut att upphäva nämndens beslut att ge strandskyddsdispens för nybyggnad av enbostadshus och pool. Överklagandet ska därför avslås i denna del.

Var det rätt av länsstyrelsen att återförvisa frågan om dispens för komplementbyggnad till nämnden?

Mark- och miljödomstolen har även att pröva om det var rätt av länsstyrelsen att återförvisa frågan om dispens för komplementbyggnad till nämnden för fortsatt handläggning.

Bestämmelser om statlig kontroll av strandskyddsdispenser finns i 19 kap. 3 b § miljöbalken. Länsstyrelsen ska enligt 3 b § tredje stycket upphäva ett dispensbeslut, om det inte finns förutsättningar för dispens. Enligt förarbetena innefattar detta inte en möjlighet till återförvisning på grund av bristande handläggning (prop. 2008/09:119 s. 116). I ett sådant fall har länsstyrelsen i stället att vidta åtgärder för att läka bristen i ärendets handläggning hos kommunen, närmast genom att ge sökanden tillfälle att komplettera ansökan om dispens. Länsstyrelsen har sedan att bedöma om det finns förutsättningar för en dispens eller inte. Enligt mark- och miljödomstolens mening bör det vid den bedömningen kunna vägas in en eventuell kvarstående brist i det underlag som sökanden har redovisat.

Mark- och miljödomstolen bedömer att regleringen i 19 kap. 3 b § miljöbalken innebär att länsstyrelsen inte har haft grund för att återförvisa ärendet till nämnden i den del som avser komplementbyggnad. Med hänsyn till att länsstyrelsen har getts en särskild roll med uppgift att utöva statlig kontroll av kommunala dispensbeslut finns det skäl att inte utvidga tillämpningen till annan grund än den som anges i paragrafens sista stycke. Att en fråga om återförvisning till nämnden kan uppkomma i ett senare skede efter ett eventuellt överklagande till mark- och miljödomstolen medför ingen annan bedömning.

Det fel som förekommit hos länsstyrelsen är av sådant slag att målet i den del som rör komplementbyggnad ska återförvisas till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte finns skäl att kommunicera överklagandet i den del som avser komplementbyggnad med länsstyrelsen eller nämnden, se 15 § andra stycket 2 lagen (1996:242) om domstolsärenden.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 30 september 2020.

Anders Lillienau

Annika Billstein Andersson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Lillienau och tekniska rådet Annika Billstein Andersson. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Karlsson.